

NÁZEV:

Domáci gramotnostní prostředí dětí s různými jazykově-kognitivními profily

AUTOR:

Helena Franke

KATEDRA:

Katedra psychologie

ŠKOLITEL:

prof. PhDr. Stanislav Štech, CSc.

KONZULTANT:

prof. PhDr. Marína Mikulajová, CSc.

ABSTRAKT:

Předmětem disertační práce je domácí gramotnostní prostředí slovensky hovořících dětí. Výzkum se uskutečnil na vzorku 87 dětí (41 s typickým jazykovým vývojem, 31 s vývojovou dysfázií a 15 s rodinným rizikem dyslexie) ve věku pět až sedm let a jejich rodičů. Domácí prostředí bylo zkoumáno formou dotazníků a schopnosti dětí byly zkoumány baterií testů. Cílem výzkumu bylo popsat domácí gramotnostní prostředí u skupin dětí, jejichž jazykově-kognitivní profil indikuje riziko pro vznik dyslexie. Získaná data, mimo jiné, ukazují, že obě rizikové skupiny vykazují pro děti chudší gramotnostní prostředí a rodiče s dětmi vykonávají méně explicitních gramotnostních aktivit než kontrolní skupina. Subjektivní zvládnutí rodičovských povinností je v rodinách s dyslexií negativně ovlivněno symptomy ADHD na straně rodiče. Bohatost gramotnostního prostředí koreluje u obou klinických skupin dětí s fonematickým uvědomováním a u dětí z rodin s dyslexií s výkony ve čtení a psaní. Slabí čtenáři ze všech tří sledovaných skupin se na konci první třídy vyznačují zaostáváním v jazyce, fonologii a gramotnostních zkouškách. Vykazují problémy v emoční a sociální oblasti. Jejich domácí prostředí je gramotnostně chudší a matky dětí dosahují nižší vzdělání a status

zaměstnání. Výzkum potvrzuje důležitost úlohy domácího gramotnostního prostředí pro vývoj čtení a psaní dětí s rizikem dyslexie.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Domácí gramotnostní prostředí, začínající gramotnost, dyslexie, vývojová dysfázie.